

SPREMEMBE V OCENJEVANJU ŠOLSKEGA ESEJA

(OD 2022 DALJE)

ŠOLSKI ESEJ NA MATURI 2022

- ▶ Prenovljena Navodila za ocenjevanje šolskega eseja
- ▶ Spremembe pri ocenjevanju jezika, sloga in zgradbe v šolskem eseju
- ▶ Boljši vpogled v pričakovanja glede vsebine in jezika
- ▶ Skladnost z veljavnim PIK

PRIČAKOVANJA ...

- ▶ Pravičnejše ocenjevanje na maturi (pridobili bodo kandidati z bolj razvito sporazumevalno zmožnostjo).
- ▶ Objektivnejše ocenjevanje na maturi
- ▶ Bolj veljavno in zanesljivo ocenjevanje na maturi
- ▶ Višje ocene pri eseju?
- ▶ Možnost ugodnega učinkovanja na pouk

PRIPOROČILA ZA POUK

- ▶ Natančno branje esejskega naslova in navodil za pisanje
 - ▶ Členjenost navodil na posamezne vsebinske (ocenjevalne) postavke
 - ▶ Zahteve v navodilih za pisanje se NE podvajajo (dijaki združujejo postavke – manj točk)
 - ▶ Osnutek (odpreti je potrebno celotno temo – šele z osnutkom vidiš, o čem vse boš v nadaljevanju pisal)
 - ▶ Uvod (navezava na naslov; napoved teme in problemskega jedra, NIKAKOR pa ne splošne opredelitve romana!!)
 - ▶ Naloge višje taksonomske stopnje (dijakom povzročajo največ težav)
-

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

- ▶ **POZNAVANJE**: prepoznava ali obnova nekih vsebin,
 - ▶ **RAZUMEVANJE**: dojetanje bistva sporočil,
 - ▶ **UPORABO**: aplikacija naučenega v konkretnih problemskih situacijah,
 - ▶ **ANALIZO**: razstavljanje sporočil na različne sestavine in ugotavljanje razmerij med njimi,
 - ▶ **SINTEZO**: samostojno povezovanje idej na nov način in odkrivanje ter oblikovanje novih, lastnih,
 - ▶ **VREDNOTENJE**: presoja različnih idej / izdelkov / drugih intelektualnih produktov v skladu z različnimi kriteriji.
-

OCENJEVANJE JEZIKA, SLOGA IN ZGRADBE V ŠOLSLEM ESEJU

- ▶ Ocenjevanje jezikovne, slogovne in besedilne zmožnosti, ki jih dijaki razvijajo pri pouku slovenščine v skladu z UN.
- ▶ Premik od beleženja napak („črtice“) k upoštevanju celotnega besedila – „merjenje“ razvitosti sporazumevalne zmožnosti.
- ▶ Upoštevanje okoliščin pisanja (izpitna situacija) in procesa pisanja (npr. zadnja stran z napakami – lahko posledica hitenja)

POSTAVKE V OPISNIKIH

▶ **JEZIKOVNA PRAVILNOST** (8 točk = 4 t. + 4 t.)

Pravopis

Slovnica

▶ **SLOG** (6 točk = 3 t. + 3 t.)

Besedišče

Slog povedi

▶ **ZGRADBA** (6 točk = 2 t. + 4 t.)

Zunanja zgradba

Notranja zgradba/koherenca besedila

SPLOŠNA OPREDELITEV POSTAVK

- ▶ **JEZIKOVNA PRAVILNOST** = PRAVILNOST jezikovnih izrazov glede na pravopisno in slovnično normo
- ▶ **SLOG** = USTREZNOST izbire jezikovnih izrazov glede na namen pisanja in okoliščine sporočanja
- ▶ **ZGRADBA** = PRAVILNOST IN USTREZNOST tvorjenja besedila glede na besedilno vrsto

PRAVOPIS

- ▶ **Za 4 točke:** Pravopisnih napak je malo, povezane so predvsem z višjimi ravni pismenosti (npr. manjkajoče vejice v zapleteno zloženih večstavčnih povedih) oz. gre za posamezne napake, ki po presoji ocenjevalca niso posledica splošnega neznanja pravopisa.
- ▶ **Za 1 točko:** Pojavi se veliko raznovrstnih pravopisnih napak; kandidatova uporaba pravopisnih pravil je šibka

SLOVNICA

- ▶ **Za 3 točke:** Slovničnih napak je malo (npr. napačno sklanjanje ene besede, občasna napačna raba predlogov, napačna raba povratno svojilnega zaimka, napačna raba glagolskega časa ipd.); ne gre za osnovne napake (npr. sklanjanje samostalnika mati).
- ▶ **Za 2 točki:** Slovničnih napak je več. Pojavijo se raznovrstne slovnične napake, med njimi tudi osnovne. Iz tipa napak je razvidno, da kandidat določenih slovničnih zakonitosti ne obvlada dobro (npr. napake pri navezovanju, rabi zaimkov, sklanjanju, rabi predlogov, stopnjevanju pridevnikov, tvorbi povedi ipd.).

Kaj so OSNOVNE NAPAKE?

- ▶ osnovne napake = napake, ki so posledica neupoštevanja tistih pravopisnih in slovničnih pravil, na katera so dijaki pri pouku zagotovo pogosto opozorjeni (UN, učbeniki):
raba končnih ločil, raba vejic med naštevalnimi enotami, pred uvajanjem odvisnih stavkov in pred prirednimi vezniki, raba velike in male začetnice (osebna in zemljepisna imena, svojilni pridevniki, izpeljani iz lastnih imen, vrstni pridevniki, izpeljani iz zemljepisnih imen), zapisovanje določenih besed (npr. trpljenje, življenjski), pravilne sklonske oblike samostalnikov in pridevnikov, raba osebnih in svojilnih pridevnikov, upoštevanje preglasa, besedni red v naslonskem nizu ...

ISTOVRSTNE IN RAZNOVRSTNE NAPAKE

- ▶ **istovrstne** napake = napake, ki so povezane z istim pravopisnim ali slovničnim pravilom (npr. vejico pišemo pred odvisnimi deli stavkov; v vezalnem in ločnem priredju stavka nista ločena z vejico, v ostalih priredjih pa sta; do preglasa pride, če se osnova konča na c, j, č, ž, š; vrstne pridevnike pišemo z malo začetnico ...)
- ▶ **raznovrstne** napake = napake, ki so povezane z dvema oz. več pravopisnimi ali slovničnimi pravili

Kaj je za esej „slogovno ustrezno“ na ravni besedišča?

- ▶ Raba pretežno nevtralnega besedišča; slogovno zaznamovano besedišče je rabljeno učinkovito.
 - ▶ Primerna je raba čustveno zaznamovanih oz. ekspresivnih besed in besednih zvez.
 - ▶ Ni primerna raba slengovskih, žargonskih, pogovornih, vulgarnih, uradovskih besed ipd.
 - ▶ Prevzete besede: kadar obstaja ustrezen domači izraz, raba prevzete besede ni primerna (izjema so strokovni termini).
 - ▶ Raba pravih strokovnih terminov.
-

BESEDIŠČE

- ▶ *Kako pomensko ustrezno in natančno je besedišče? Kako primerna je izbira besedišča glede na namen in okoliščine pisanja besedila? Kako raznovrstna je izbira besedišča? Kako je v esej vključeno strokovno besedišče?*
 - ▶ **Za 3 točke:** Kandidat besede praviloma uporablja pomensko natančno, izbira besed pripomore k jasnemu in natančnemu izražanju; strokovne izraze uporablja natančno in pravilno; uporablja knjižni jezik in pretežno slogovno nevtralnno besedišče, slogovno zaznamovane besede uporabi zaradi učinkovitosti sporočila in jih jasno označi; uporablja raznovrstno besedišče, ki prispeva k živosti izražanja.
-

Kaj je za esej „slogovno ustrezno“ na ravni povedi?

- ▶ Pričakujemo tvorjenje zapleteno zloženih večstavčnih povedi.
- ▶ Pričakujemo raznovrstnost povedi.
- ▶ Pričakujemo rabo raznovrstnih načinov slovničnega navezovanja.
- ▶ Pričakujemo tvorne povedi.
- ▶ Pričakujemo upoštevanje načela jedrnatosti.

SLOG POVEDI

- ▶ *Ali kandidat uporablja raznovrstno grajene povedi? Ali kandidat uporablja različne vrste navezovanja, tako da je izražanje jasno in razumljivo? Ali je izražanje dovolj jedrnato in gostobesednost (kršenje načela jedrnatosti) ne ovira razumevanja*
 - ▶ **Za 3 točke:** Kandidat tvori raznovrstne večstavčne povedi. Uporablja različne vrste navezovanja (z zaimki, s sopomenkami, s parafrazami, z os. glag. obliko ...), da se izogne ponavljanju besed/besednih zvez. Tvorba povedi je jasna in razumljiva. Uporablja pretežno tvorni glagolski način. Izražanje je večinoma jedrnato.
-

ZUNANJA ZGRADBA

- ▶ *Ali zunanja zgradba besedila ustreza notranji zgradbi besedila? Ali so odstavki smiselne in zaokrožene enote?*
 - ▶ **Za 2 točki:** Besedilo je v celoti ustrezno členjeno na odstavke, ki so zaokrožene enote besedila in so primerno obsežni. Odstavkov je več – tudi jedro je členjeno na odstavke. Uvodni in zaključni odstavek sta praviloma krajša od jedrnih.
 - ▶ **!!OPOZORILA:** samo 3 odstavki = 0 točk;
preveč odstavkov – drobljenje
-

NOTRANJA ZGRADBA/KOHERENCA

- ▶ *Ali se izhodiščna teza (v uvodnem delu) povezuje s tezami (podtezami) v nadaljevanju?*
 - ▶ *Ali so podteme jedrnih odstavkov povezane s temo eseja?*
 - ▶ *Ali se zaključni del povezuje z uvodnim delom?*
 - ▶ *Ali so povedi znotraj odstavkov med seboj smiselno povezane (tj. ni tematskih preskokov znotraj odstavka ali pomensko nelogičnih zvez povedi)?*
 - ▶ *Ali so odstavki med seboj smiselno povezani (tj. ni nenadnih preskokov na drugo podtemo)?*
 - ▶ *Ali je besedilo zaokrožena celota in nima neutemeljenih zastranitev?*
-

NOTRANJA ZGRADBA/KOHERENCA

- ▶ **Za 3 točke:** V besedilu se pojavijo manjše pomanjkljivosti, ki deloma krnijo koherenco besedila, vendar besedilo kljub temu deluje kot smiselna celota.
- ▶ Lahko se pojavijo naslednje pomanjkljivosti: posamezna podteza je manj prepričljivo povezana z izhodiščno tezo/uvodni del je manj povezan z jedrnim delom, pri čemer so odstavki jedrnega dela prepričljivo medsebojno povezani/ena očitna zastranitev/z ostalim delom manj povezan zaključni odstavek/»dvojnik« uvod (najprej splošni del, nato odstavek s tezo)/posamezen neustrezen ali manj ustrezen prehod na drugo podtemo ipd.

NAVODILA ZA OCENJEVANJE ŠOLSKEGA ESEJA

- ▶ Specifikacijska tabela
- ▶ Navodila za ocenjevanje

- ▶ Primer navodil: PMP 2022

